

S t e f a n o v i t s P á l 6 0 é v e s

STEFANOVITS PÁL a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, tanszékvezető egyetemi tanár, 1920-ban született Kassán. Tehetségével és munkájával kivívott neve világszínvonalon fémjelzi a magyar talajtani tudományt, a felsőfokú talajtani oktatás terén kifejtett tevékenysége pedig kinevelte és neveli a tudomány szakemberbázisát.

A Budapesti Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki Karán 1942-ben szerzett oklevelet. A Földtani Intézet Talajtani Osztályán kezdte munkásságát. A KREYBIG-féle átnézetes talajismereti térképezés országos programjának munkálatai során vált igazi talajtani szakemberré. A térképek mintegy 10%-át személyesen készítette, irányította a térképezési munkát, részt vett a természetföldrajzi tájak talajtani alapokon történő kijelölésében és elhatárolásában.

A munka szintézisének első eredménye Magyarország 1955-ben elkészített 1:200 000 méretarányú, genetikai talajtérképe volt. A tudomány és gyakorlat egyre több, sürgetőbb és sokoldalúbb igényt fogalmazott meg a talajtan felé. Ezeket igyekezett kielégíteni — sikerrel — az ország STEFANOVITS és Szűcs által 1959-ben 1:500 000 méretarányban megszerkesztett genetikai talajtérképe, valamint STEFANOVITS és munkatársainak erre épülő különböző talajtani céltérképei. Ez az időszak egyértelműen a magyar talajtérképezés történetének alkotó vitákban és eredményekben leggazdagabb időszakává vált, vezéralakja pedig a hazai és nemzetközi szakkörökben egyre ismertebbé és elismertebbé váló STEFANOVITS PÁL. Az irányítása alatt működő bizottság

elkészítette azt a genetikai és talajföldrajzi osztályozási rendszert, amely — kisebb változtatásokkal — a mai napig is használatos. Személyesen dolgozta ki a magyarországi erdőtalajok genetikai osztályozási rendszerét. Térképezési és talajdinamikai vizsgálatainak eredményeit a „Magyarország talajai” (1956 és 1963), valamint a „Brown forest Soils of Hungary” (1971) című könyveiben foglalta össze.

Talajtérképezési és talajgenetikai munkássága mellett számos módszertani tanulmányt is folytatott. Paleopedológiai vizsgálataiban — geomorfológus szakemberekkel együttműködve — nemzetközileg is ismert hazai löszfel-tárások fosszilis talajait jellemezte. Részt vett a „Magyarország természeti földrajza” című sorozat megírásában, Magyarország Nemzeti Atlasza összeállításában. Munkatársaival többéves terepmunka alapján megszerkesztette Magyarország 1: 500 000 méretarányú talajeróziós térképét.

Sokoldalú tevékenységét 1965-ig az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetében a Talajtani Osztály vezetőjeként végezte.

Ekkor vette át a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Talajtani Tanszékének vezetését. Itt, küzdve a szűkreszabott óraszámokkal, de kitöltve azokat a talajtani tudomány iránti elhivatottságát sugárzó lelkesedésével, tömör fogalmazású, mindig érdekes, sőt lenyűgöző, a hallgatók számára népszerű és vonzó előadásaival világszínvonalú talajtani oktatást teremtett meg. Megírta „Talajtani” című könyvét (1975), amely nemcsak hallgatóinak, hanem a talajtani szakemberek ennél sokkal szélesebb rétegének vált szinte napi szükségleteket kielégítő információforrásává, igazi tankönyvvé. A tanszék munkatársaival közösen megírta a „Talajvédelem — környezetvédelem” című könyvet (1977). Hat évig volt az Egyetem tudományos rektorhelyettese.

Elhivatottságnak érezte a talajtani ismeretek terjesztését, ezért oktatási tevékenységet vállalt az Eötvös Loránd Tudományegyetemen és a Budapesti Műszaki Egyetemen is. Megteremtette a posztgraduális talajtani képzés lehetőségeit és alapjait, szerepet vállalt a talajvédelmi, környezetvédelmi és a kutató szakmérnöki oktatás megszervezésében.

1952-ben a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, 1967-ben a mezőgazdasági tudományok doktora, 1970-ben az MTA levelező tagja, 1976-tól pedig az MTA rendes tagja. Az MTA Talajtani Bizottságának, a Környezetvédelmi Kutatások Programbizottságának, az Ember és Bioszféra Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke. A MAE Talajtani Társaságának alelnöke.

Nemzetközileg is elismert tudós. Közreműködött a FAO — UNESCO Európa Talajtérkép megszerkesztésében, aktív részt vállalt a MAB, UNEP, CIGR és egyéb nemzetközi szervezetek tevékenységében.

Tudományos munkásságának elismeréseképpen kétszer tüntették ki a Munkaéremrend arany fokozatával (1971, 1979). Megkapta a „Treitz Péter”, „Tessedik Sámuel”, „Szabó József”, „Vadas Jenő” emlékérmeket, a „Széchenyi István” emléklakettet. A Magyar Földrajzi Társaság tiszteletbeli tagja.

STEFANOVITS PÁL munkásságát, sokoldalú tevékenységét, széleskörű aktivitását nehéz egy volt tanítványának és munkatársának méltatnia, jellemeznie. Nem lehet ez a méltatás teljes és nem lehet elfogulatlan. Egyre lehet alkalmas: arra, hogy kifejezze a 60. születésnapját ünneplő STEFANOVITS PÁL iránti tiszteletet tanítványai, volt és jelenlegi munkatársai, munkásságának továbbfejlesztői, tudományos eredményeinek felhasználói, írásainak olvasótáborra, a hazai talajtani szakembergárda nevében.

VÁRALLYAY GYÖRGY